

deie vagă de scopul și funcționarea societății. Ligistul care vrea să aibă o idee mai precisă, trebuie să alege la alte mijloace de informațiune. Din statute el nu culege nimic care să-i întărească în conștiință solidaritatea cu mersul general al Ligii.

Aci să află după noi origina răului. Alcătuirii actuale a Ligii îi lipsește cimentul care să lege mai strâns pe membri săi. Vagul care domnește în statute lasă un câmp prea larg inițiativei membrilor din comitetul central și prin aceasta să aduce la suprafață pretențiunile oamenilor așa ziși, *indispensabili*. Și indispensabil — cum știm prea bine, — nu pot fi de cât oameni politici! Cu cât însă s'ar precisa mai mult scopul și funcționarea Ligei cu atât asemenea pretențiuni ar dispărea. Organizațiunea Ligei ar căpăta o bază mai modestă, dar în același timp și mai trainică. Alte statute cu scopuri precise, ar atrage mai curînd obolul iubitorului de cultură românească de cât acele ale Ligei culturale de astăzi.

De ce n'am încerca să introducem această reformă radicală? Statutele societăților de cultură, așa cum se găsesc prin Germania, Austria, Ungaria, Danemarca etc. ne-ar ușura foarte mult alcătuirea celor de cari avem și noi nevoie. În nici una din țările citate, societățile de cultură nu sînt silite să-și ascundă scopul național ce urmăresc. Ele lucrează pe față în limitele permise de lege. De ce să fie la noi tocmai contrariul: să lucrăm mai puțin de cât ne permite legea și totuși să ascundem scopul ce urmărim?

Transformată într-o societate exclusiv culturală, cu alcătuire și scop precis, după modelul societăților din occident, *Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor* va avea și de aci înainte, sîntem convinși, un rol însemnat în desvoltarea națiunii române,

De alt-fel, părerile pe care le emitem noi în aceste rînduri, cu dorința de a le face să cadă sub ochii ligiștilor din congres, le găsim încă de mult aprobate prin fapta a o mulțime de oameni de bine ai țării. Căci dacă în ultimii ani *Liga* a stat pe loc, în schimb ideea națională a făcut progrese însemnate în opinia publicului nostru. O mulțime de întreprinderi au luat naștere sub indemnul ei. S'au înființat societăți cooperative de credit pe la sate, cu scopul de a apăra pe țaran de camăta străinului; s'au pus

temelia cercurilor rurale de lectură pentru a opri întinderea alcoolismului; s'a impus în școală obiceiul de a se insista asupra sentimentului național; mai multe organe de publicitate cari au ca principală țintă răspîndirea ideilor naționaliste și-a făcut apariția, etc. Toate aceste întreprinderi, ce sînt ele oare, dacă nu o pregătire a unității culturale a tuturor Românilor? Am putea adăoga încă: *cea mai bună pregătire*.

Succesul unei idei se obține mai ușor cînd mijloacele de propagandă sînt potrivite timpului. Propaganda politică este de sigur și ea un puternic element de succes, dar singură ea nu-î îndestulătoare. Timpul nostru impune unui naționalist pe lîngă gîndul politic, și gîndul situațiunii economice și sufletești a poporului pe care voiește să-l cheme la o cultură înaltă. Direcțiunea politică e unilaterală pentru timpul nostru. De cât un memorandum răspîndit pe la diplomații streini, mai bine o bună carte de citire printre țărani noștri. Căci apărarea națională o constituie ei, în definitiv, acești țărani. Cerințele lor trebuie să le avem în vedere; de ei să se preocupe în primul rînd *Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor*.

Să părăsim dar tendințele nebuloase cari transpiră din vagele articole ale statutelor actuale ale Ligii și să ne gîndim cum s'ar putea realiza mai curînd și mai temeinic cîte-va idei sănătoase pentru cultura românească. Să ne punem înainte un scop mai precis, de și mai modest, căci atunci e mai probabil se ajungem — ligiști și buni Români — să gustăm din fericirea realizării lui.

C. RĂDULESCU-MOTRU.

## MIȘCAREA LITERARĂ ȘI ȘTIINȚIFICĂ

Poeți și artiști de Nicolae Predescu. — În acest volum de vre-o 500 de pagini, în format mare, juridic, autorul — care ocupă o înaltă situație în magistratură și se află deja într-o vîrstă înaintată — ne prezintă o serie de studii asupra lui Vasile Alexandri, Dimitrie Bolintineanu, Grigore Alexandrescu, Enăchiță Văcărescu, Iancu Văcărescu, Teodor Aman și Nicolae Grigorescu. La studiul asupra d-lui Grigorescu, o notă ne spune că a fost scris în parte la 1871, cînd marele peisagist, abia sosit

în țară, deschisese prima sa expoziție de tablouri în București. Probabil este, că toată lucrarea a fost făcută mai de mult, în orele de odihnă ale autorului, ca o recreație la ocupațiunile d-sale profesionale.

Și în adevăr, totul în scrierea d-lui Predescu ne arată că avem de a face cu un diletant. Nu propriu zis criticii săi analize literare găsim în volumul *Poeți și artiști*. Autorul ne povestește amănunțit subiectul fie-cărei scrieri și fie-cărui tablou — cea-ce ocupă cea mai mare parte din cuprinsul cărții — intercalând diferite note și observațiuni, cari, fără o strînsă legătură logică, se înșiră mai mult după legile capricioase ale asociației de idei. Vorbind de Aman, D. Predescu se ocupă de începuturile picturii, de pictorul Tătărescu, de tabloul acestuia *Renașterea Romîniei*, de pictura alegorică, de alegoriile lui Rubens și în sfîrșit de Rubens în genere. «Cine uită, odată văzută, pe Kermessa-î cu apăsatele-î sărutări, vârtejul de îmbrățișări aprinse ce însufleșce pe bărbați și femei în beții amoroase.» Așa se lasă adesea tîrît departe de subiectul său, autorul scrierei de față, trecînd cu ușurință de la o idee la alta. *O sărbătoare în Cismegiu* îi aduce aminte de pînzele lui Breughel de Velours, și apoi, fără nici o tranziție: «Dulce, nesfîrșită prietenie uni pe Breughel cu marele Rubens. Nobilele lor spirite nu cunoscără gelozia, amicitie ce reese din chiar pînzele lor, căci în multe Breughel zugrăvi peisagi, iar Rubens puternice corpuri, cari sînt ca niște adevărate sărbători pentru ochi».

D. Predescu are o bogată cultură literară și artistică, dar mai mult în extensiune, dacă putem întrebuița acest cuvînt. D-sa a citit multe, a văzut și mai multe, are o bună memorie, dar e lipsit de idei generale; iar observațiunile răzlețe fără un plan general, fără un fir conducător, sînt monotone și obositoare...

De alt-fel observațiunile acestea — unele interesante, multe cam banale — îți amintesc conversația de salon unde se urmează maxima: *toujours glisser, jamais appuyer*. Ele sînt ca monețele șterse: poartă marca unei îndelungate circulațiuni...

Tot de arta de *agrament* și de discuțiile despre artă ale oamenilor *de lume* îți amintește următorul pasaj:

«In *Barca pe Bosfor* artistul voind să poetiseze pe cele

mai frumoase femei din Capitală, le preumblă pe albastrele ape ale Bosforului. Alegerea e bună, dar incompletă. Numai d-na Dadu Filipescu și d-na Elena Tătăranu seamănă. D-na Filipescu, de și știe să suriză cu multă grație, pictorul însă a răspîndit pe figura-î intristarea ce preludează lacrimelor, astă rouă a inimii. D-na Elena Tătăranu păstrează ceva din aerul său, ceva apare din delicatetea și gingășia florilor ce posedă.

«In portrete Aman nu se mulțumește să reproducă conturile materiale ale modelului, dar ajunge să exprime chiar natura lui intimă. Ast-fel, portretul d-lui Nicolaus Racoviță și al d-nei R. pe lingă semănătura fizică, unește și pe cea morală. D-nul Racoviță, în portretul său, păstrează ceva din independența-î și din spiritu-î întreprinzător D-na R. ceva din întristările-î ascunse».

Sau, vorbind de *Dridri* a lui Vasile Alexandri:

Trebuie să mărturisesc că scuzați sunt pînă la un punct cei prinși în mreji de Franceze, ele împărțînd culminant farmec. Da, văzurăm Engleze frumoase ca huriile din raiul lui Mahomed, Italience splendide ca rose îmbobocite în zile de primă-vară, Suedeze ideale ca albii fulgi de nori străbătînd bolte azurii, Germane amintind pe Marguerita lui Göthe, Vieneze pe madonele lui Rafael. Romance gingașe ca visul poetului, și cu toate astea nici una nu răspîndește farmecul Parisienei; dînsa singură e incarnația vie a drăgălașului pe pămînt. D-zeu făcînd'o mică, o făptui cu multă grijă. Posedă capul statuelor antice. Pe chipu-î nu se văd distanțe pierdute neleginduse; îi lipsește nas imens, umbrînd obraz uscat. Formele îi sunt rotunde, pietroase, fără moliciuni de puf. Știe să se imbrace, rochia îi e lipită pe corp ca aripa pasărei, umbletu-î e ușor, nu se leagănă mergînd, nu se luptă pășînd cu inimiți nevăzuți.

Stilul D-lui Predescu e foarte ciudat, nu atît pentru că cuprinde întorsături învechite și civate eșite din uz ca *strălucințe, încântăminte* etc. ci pentru că sîntem isbiți de contrastul dintre mulțimea imaginilor, nuanțelor poetice, și construcția pozitivă, juridică a frazei. La aceasta contribuie și lipsa de idei generale a autorului, lipsă care face ca stilul să nu poată fi susținut, ci să se risipească în fraze scurte, cari cad mereu, într'o cadență monotonă, adormitoare. E ca și cum ai recita o poemă cu tonul unui procuror care face un rechizitoriū.

**Ochi-căprii** de Ioan Costin — Titlul e pe deplin justificat de cuprinsul volumului: de ochi căprii se preocupă în deosebi autorul în versurile sale. El pare hotărît a revoluționa întru cît-va poezia română; anume: repertoriul *Dorului*. Cu îndrăzneala ce distinge tinerețea, desgustat de banalii